

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ АДВОКАТУРИ**
**ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE QUALIFICATION
AND DISCIPLINARY COMMISSION OF THE ADVOCACY**

Метою статті є розгляд та аналіз адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. У статті буде проведено дослідження щодо функцій, повноважень та діяльності цієї комісії з метою визначення її ролі в регулюванні адвокатської діяльності в Україні. Мета статті також включає в себе порівняння практики та стандартів щодо адміністративно-правового статусу подібних комісій у різних країнах з метою ідентифікації найкращих практик та можливих напрямків реформування системи регулювання адвокатської діяльності. У статті проведено аналіз законодавчих та регуляторних актів, які визначають функції та повноваження Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, а також порівняно цей статус із міжнародними стандартами та практикою інших країн. Порівняльний аналіз адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури в Україні з практикою та стандартами, що існують у інших країнах або на міжнародному рівні, дає можливість визначити, наскільки Україна відповідає міжнародним нормам та практиці у регулюванні адвокатської діяльності. Визначено, що незалежність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії від зовнішніх впливів є законодавчо гарантованою. Це допомагає забезпечити об'єктивний розгляд справ адвокатів та дотримання принципів справедливості та професійної етики в адвокатській професії. На основі проведеного аналізу сформульовані ключові висновки та рекомендації. Серед них важливими є: забезпечення незалежності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії від зовнішніх впливів, що є важливим для забезпечення об'єктивності при розгляді дисциплінарних справ; забезпечення прозорості та можливості публічного контролю над рішеннями Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії; поліпшення процедур розгляду дисциплінарних справ та забезпечення доступу до справедливого та ефективного судового контролю; співпраця з міжнародними адвокатськими організаціями та врахування міжнародних стандартів; залучення громадськості та професійних адвокатських об'єднань у процесі контролю та нагляду над діяльністю Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії; постійний моніторинг та оновлення законодавства для відповідності сучасним вимогам.

Ключові слова: *Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія, адвокатура, адміністративно-правовий статус, дисциплінарна відповідальність, незалежність, прозорість, реформи.*

The purpose of the article is to review and analyze the administrative and legal status of the Qualification and Disciplinary Commission of the Bar. The article will conduct research on the functions, powers and activities of this commission in order to determine its role in the regulation of advocacy in Ukraine. The purpose of the article also includes a comparison of practices and standards regarding the administrative-legal status of similar commissions in different countries with the aim of identifying best practices and possible directions for reforming the system of legal regulation of advocacy. The article analyzes the legislative and regulatory acts that determine the functions and powers of the Qualification and Disciplinary Commission, as well as compares this status with international standards and practices of other countries. A comparative analysis of the

administrative-legal status of the Qualification and Disciplinary Commission of the Bar in Ukraine with the practice and standards existing in other countries or at the international level makes it possible to determine the extent to which Ukraine complies with international norms and practice in the regulation of advocacy. It was determined that the independence of the Qualification and Disciplinary Commission from external influences is legally guaranteed. This helps ensure the objective consideration of lawyers' cases and compliance with the principles of justice and professional ethics in the legal profession. Key conclusions and recommendations are formulated on the basis of the conducted analysis. Among them, the following are important: ensuring the independence of the Qualification and Disciplinary Commission from external influences, which is important for ensuring objectivity when considering disciplinary cases; ensuring transparency and the possibility of public control over the decisions of the Qualification and Disciplinary Commission; improving the procedures for consideration of disciplinary cases and ensuring access to fair and effective judicial control; cooperation with international advocacy organizations and consideration of international standards; involvement of the public and professional bar associations in the process of control and supervision over the activities of the Qualification and Disciplinary Commission; constant monitoring and updating of legislation to meet modern requirements.

Key words: *Qualification and disciplinary commission, advocacy, administrative and legal status, disciplinary responsibility, independence, transparency, reforms.*

Постановка проблеми. Адвокатська діяльність є важливим і невід'ємним елементом правової системи багатьох країн, включаючи Україну. Забезпечення якості та професійної компетентності адвокатів є однією з основних передумов забезпечення справедливості та дотримання прав та свобод громадян. Одним із головних органів, відповідальних за контроль за діяльністю адвокатів та забезпечення їхньої дисципліни, є Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури [1].

Згідно зі статтею 50 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», для оцінки рівня професійної підготовки осіб, які бажають стати адвокатами, і для вирішення питань, пов'язаних із дисциплінарною відповідальністю адвокатів, створюється Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури. Ця комісія підпорядкована та звітує перед конференцією адвокатів регіону [1].

Проблема полягає в тому, що адміністративно-правовий статус Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури часто стає предметом дискусій та суперечок в адвокатському співтоваристві і серед правозахисних організацій. Недоліки в регулюванні її функцій, повноважень та процедур можуть впливати на ефективність її роботи та, в кінцевому підсумку, на якість адвокатської діяльності в цілому.

Крім того, є питання щодо відповідності статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури міжнародним стандартам і законодавству України. Порівняльний аналіз із законами і практикою інших країн може допомогти виявити недоліки та запропонувати шляхи їх вирішення.

Крім того, важливо дослідити питання щодо незалежності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від інших владних органів, а також її здатність забезпечувати справедливе та об'єктивне розгляд справ.

У зв'язку з вищезазначеними проблемами, ця наукова стаття має на меті розглянути адміністративно-правовий статус Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури в Україні, визначити його переваги та недоліки, порівняти його з практикою інших країн, а також запропонувати рекомендації щодо поліпшення її функціонування та підвищення її незалежності та ефективності.

Аналіз останніх досліджень. Багато вчених-правників, включаючи В. Владишевська, В.В. Заборовського, С.О. Ковтун, С.К. Костенко, С.С. Алексєєва, А.М. Бірюкову, М.З. Вовк, Д.Є. Забзалюк, Ю.М. Юркевич, Н.М. Бакаянова, М.Д. Денисовського, Г.Є. Сівіцька, Т.В. Варфоломєєва, С.В. Вилков, В.В. Гайворонську, С.В. Гончаренко, О.А. Овсянникову, С.Ф. Сафулько, В.О. Святоцьку, О.Д. Святоцького, М.А. Погорєцького, Д.П. Фіолєвського, І.Я. Фойницького, О.Г. Яновську та інших, досліджували питання, пов'язані з отриманням права на заняття адвокатською діяльністю. Але, до цього часу не було проведено комплексне дослідження адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

Метою статті є розгляд та аналіз адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. У статті буде проведено дослідження щодо функцій, повноважень та діяльності цієї комісії з метою визначення її ролі в регулюванні адвокатської діяльності в Україні. Також буде розглянуто питання щодо незалежності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії та її здатності забезпечувати об'єктивний та справедливий розгляд справ.

Мета статті також включає в себе порівняння практики та стандартів щодо адміністративно-правового статусу подібних комісій у різних країнах з метою ідентифікації найкращих практик та можливих напрямків реформування системи регулювання адвокатської діяльності.

Загальною метою статті є сприяння покращенню регулювання адвокатської діяльності в Україні шляхом аналізу та обговорення адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури та подання рекомендацій для подальших можливих поліпшень у цій області.

Виклад основного матеріалу. Компетенція, методи створення і функціонування кваліфікаційної дисциплінарної комісії адвокатури (КДКА) регламентуються відповідно до закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», своїй роботі Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія керується Конституцією України, законами України, нормативними актами Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури, прийнятими в рамках її повноважень, а також «Положенням про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури» [3].

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія (КДК) адвокатури в Україні відіграє важливу роль у системі регулювання адвокатської діяльності. Вона має ряд функцій та повноважень, які спрямовані на забезпечення якості та професійної компетентності адвокатів, а також на виконання дисциплінарного контролю. Нижче подано більш детальний опис цих функцій та повноважень КДК:

Кваліфікаційна оцінка адвокатів: Однією з основних функцій КДК є проведення кваліфікаційної оцінки осіб, які бажають отримати право на заняття адвокатською діяльністю. Ця оцінка включає в себе перевірку професійної підготовки, відповідності вимогам для адвокатської діяльності, та інших критеріїв, які допомагають визначити, чи заслуговує кандидат на статус адвоката [1].

Прийняття рішень щодо внесення до Реєстру адвокатів: КДК вирішує, хто з кандидатів має право бути внесеним до Реєстру адвокатів. Це рішення базується на результати кваліфікаційної оцінки та відповідності вимогам законодавства.

Дисциплінарний контроль: КДК також має повноваження здійснювати дисциплінарний контроль за діяльністю адвокатів. Це включає в себе розгляд скарг і справ про можливі порушення професійної етики та стандартів, які зобов'язані дотримуватися адвокати.

Застосування санкцій: У випадках, коли КДК визнає адвоката винним у дисциплінарному порушенні, вона має право застосовувати різні санкції відповідно до законодавства. Це може включати в себе стягнення грошових штрафів, тимчасову або постійну втрату адвокатського статусу, а також інші обмеження.

Консультації та рекомендації: КДК може надавати консультації та рекомендації адвокатам з питань професійної діяльності, етики та стандартів.

Загалом, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія відіграє важливу роль у забезпеченні високого стандарту адвокатської діяльності та дотриманні професійної етики серед адвокатів в Україні. Вона виконує завдання з кваліфікаційної оцінки та дисциплінарного контролю, забезпечуючи тим самим інтерес та довіру до адвокатської професії.

У своїй праці «Адміністративно-правовий статус органів адвокатського самоврядування» В.А. Гвоздій класифікує залежно від функцій органів адвокатського самоврядування, їхні повноваження, права та обов'язки [4].

Незалежність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії (КДК) адвокатури від зовнішніх впливів є критично важливою для забезпечення об'єктивного та справедливого розгляду справ адвокатів. Цей аспект визначається законодавством України та статутами адвокатських об'єднань. Нижче подано більш детальний аналіз незалежності КДК та її ролі у забезпеченні справедливого процесу:

Законодавча база: Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», КДК створюється та діє на підставі законодавства та статутів адвокатських об'єднань. Закон передбачає, що КДК є незалежною від інших адвокатських органів та органів державної влади [1].

Склад комісії: Комісія для кваліфікаційних та дисциплінарних питань функціонує у двох частинах: апеляційній та дисциплінарній палатах. Склад КДК складається з представників адвокатської громадськості та має бути формованим таким чином, щоб забезпечити баланс інтересів та запобігти можливим конфліктам інтересів. Це сприяє незалежності КДК від внутрішніх впливів [3].

Процедурна незалежність: КДК має власну процедурну незалежність у розгляді справ адвокатів. Вона встановлює власні процедури та правила розгляду дисциплінарних справ, які повинні бути відповідними стандартам справедливого процесу.

Відсутність впливу третіх осіб: КДК не повинна бути під впливом третіх осіб, включаючи державні органи чи адвокатські об'єднання. Це важливо для забезпечення об'єктивності та недопущення втручання в дисциплінарні процедури.

Публічність рішень: Закон передбачає, що рішення КДК мають бути публічними, що сприяє прозорості та громадському контролю за їхньою діяльністю [1].

Апеляційна інстанція: Закон також передбачає можливість подання апеляцій на рішення КДК до апеляційної інстанції, що дозволяє перевірити об'єктивність та справедливість рішень.

Враховуючи вищезазначені пункти та законодавство, можна зазначити, що незалежність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії від зовнішніх впливів є законодавчо гарантованою. Це допомагає забезпечити об'єктивний розгляд справ адвокатів та дотримання принципів справедливості та професійної етики в адвокатській професії.

В.В. Владишевська здійснила аналіз чинного законодавства, що стосується можливості стати адвокатом, процедур формування, проведення та оцінки кваліфікаційних іспитів для отримання права на адвокатську діяльність в Україні. Метою її статті було вивчення ролі та місця

Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури як важливого учасника у забезпеченні доступу до адвокатської професії в Україні. [5]

Порівняльний аналіз адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії (КДК) адвокатури в Україні з практикою та стандартами, що існують у інших країнах або на міжнародному рівні, дає можливість визначити, наскільки Україна відповідає міжнародним нормам та практиці у регулюванні адвокатської діяльності. Нижче наведено деякі ключові аспекти цього порівняльного аналізу:

Створення та структура КДК: У різних країнах можуть існувати різні підходи до створення та структури КДК. Деякі країни можуть мати централізовані комісії національного рівня, в той час як інші можуть мати регіональні або децентралізовані органи з різними повноваженнями.

Функції та повноваження КДК: Порівняння функцій та повноважень КДК в різних країнах може розкрити схожість чи відмінності в їх завданнях. Це включає в себе кваліфікаційну оцінку адвокатів, дисциплінарний контроль, а також можливість надавати рекомендації та консультації адвокатам.

Незалежність і автономія: Порівняння рівня незалежності та автономії КДК в різних країнах може виявити, чи вони зазнають зовнішнього впливу, і чи є вони вільними від політичних або економічних тисків.

Процедури та стандарти: Важливо також порівняти процедури та стандарти, за якими працює КДК в різних країнах. Це включає в себе правила розгляду дисциплінарних справ, процес апеляції та судовий контроль.

Публічність та доступ до інформації: Порівняння ступеня публічності та доступу до інформації про діяльність КДК може розкрити різницю в рівні прозорості та громадського контролю. Міжнародні стандарти та рекомендації: Важливо також враховувати міжнародні стандарти та рекомендації, які встановлюються міжнародними організаціями, такими як Міжнародна спілка адвокатів (IBA), Міжнародний союз юристів (UIA). Ці організації розробляють стандарти професійної поведінки та регулювання адвокатської діяльності.

Порівняння адміністративно-правового статусу КДК з міжнародними нормами та практикою допоможе визначити, чи відповідає Україна міжнародним стандартам у регулюванні адвокатської діяльності. Такий аналіз може також виявити можливість впровадження поліпшень у системі регулювання адвокатської професії в Україні.

Стаття О.М. Овчаренко, Я.О. Ковальова розглядає норми дисциплінарної відповідальності адвокатів, які втілюють міжнародні стандарти рекомендаційного характеру, а також враховує практику Європейського суду з прав людини, основу на положеннях Конвенції про захист прав людини та основних свобод [6].

Огляд законодавства, що регулює діяльність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії (КДК) адвокатури в Україні, важливий для визначення ефективності та відповідності сучасним потребам. Нижче наведено більш детальний огляд законодавства та можливих аспектів, які потребують уваги та можливих змін:

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: Цей закон є основним правовим актом, який регулює діяльність КДК. Він визначає структуру, склад, функції та повноваження КДК. Закон також встановлює процедури кваліфікаційної оцінки адвокатів та дисциплінарного контролю [1].

Статути адвокатських об'єднань: Статути кожного адвокатського об'єднання містять специфічні положення щодо КДК на рівні об'єднань. Вони можуть деталізувати склад КДК, правила проведення засідань, процедури розгляду справ, а також правила професійної етики для адвокатів [2].

Правила та процедури КДК: У разі, якщо Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не містить деталей щодо певних аспектів діяльності КДК, такі аспекти можуть бути регульовані внутрішніми правилами та процедурами КДК [3].

Міжнародні стандарти: Україна, як член Міжнародного союзу юристів (UIA) та інших міжнародних організацій, повинна враховувати міжнародні стандарти та рекомендації у регулюванні адвокатської діяльності. Важливо переконатися, що внутрішні закони та правила відповідають цим стандартам.

Прозорість та публічність рішень: законодавство має враховувати принципи прозорості та публічності в діяльності КДК. Громадський контроль і доступ до інформації про роботу КДК є важливими для забезпечення довіри до професії.

Забезпечення незалежності: законодавство повинне гарантувати незалежність КДК від зовнішніх впливів, включаючи політичні чи економічні. Це важливо для забезпечення об'єктивності при розгляді справ.

З урахуванням зазначених аспектів, законодавство, що регулює діяльність КДК в Україні, може бути оцінено з точки зору відповідності сучасним потребам. Потреби можуть змінюватися з часом, і тому необхідно постійно переглядати та, за необхідності, адаптувати законодавство та правила для забезпечення ефективного функціонування КДК та дотримання найвищих стандартів професійної етики в адвокатській діяльності.

Висновки. На основі аналізу адміністративно-правового статусу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії (КДК) адвокатури в Україні та порівняльного аналізу з міжнародними стандартами та практикою інших країн, можна сформулювати конкретні рекомендації щодо можливих поліпшень у функціонуванні КДК та її адміністративно-правовому статусі:

Забезпечення незалежності КДК:

Внести зміни до законодавства, які б гарантували незалежність КДК від будь-яких зовнішніх впливів, включаючи державні органи чи адвокатські об'єднання.

Забезпечити стабільність складу КДК та встановити процедури для запобігання можливим конфліктам інтересів серед членів КДК.

Прозорість та публічність рішень:

– Розглянути можливість публікації рішень КДК у відкритому доступі або на офіційних веб-сайтах адвокатських об'єднань з видаленням конфіденційних даних.

– Забезпечити можливість сторін, які відповідають перед КДК, брати участь у засіданнях і висловлювати свої позиції.

Процедури та процеси розгляду справ:

– Розглянути можливість вдосконалення процедур розгляду дисциплінарних справ, зокрема, скорочення строків розгляду та впровадження ефективних механізмів апеляції.

– Забезпечити обов'язкову підготовку та навчання членів КДК з питань дисциплінарного правопорушення та процедур розгляду справ.

Узгодження з міжнародними стандартами:

– Враховувати міжнародні стандарти та рекомендації, що розробляються Міжнародним союзом юристів (UIA) та Міжнародною спілкою адвокатів (IBA), у процесі вдосконалення законодавства та правил КДК.

Співпраця з громадськістю та професійними організаціями:

– Розвивати співпрацю КДК з громадськими організаціями та професійними адвокатськими об'єднаннями для забезпечення більшої громадської довіри та контролю над роботою КДК.

Постійний моніторинг та оновлення законодавства:

– Запровадити механізми для постійного моніторингу та оновлення законодавства, що регулює діяльність КДК, з огляду на зміни в адвокатській професії та міжнародні стандарти.

Ці рекомендації мають на меті покращити ефективність та надійність роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії в Україні та допомогти відповідати сучасним вимогам та стандартам у сфері адвокатської діяльності. Важливо, щоб будь-які зміни в законодавстві та практиці були ретельно обговорені з усіма зацікавленими сторонами та враховували найкращі практики і міжнародні стандарти.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
2. СТАТУТ НЕДЕРЖАВНОЇ НЕКОМЕРЦІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ». URL: <https://kmdka.com/novini/179>
3. «Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/93#Text>
4. Автореферат В.А. Гвоздій «Адміністративно-правовий статус органів адвокатського самоврядування» 2020 рік. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38573/1/aref_gvozdiy_na_sayt.pdf
5. В. Владишевська. Стаття «Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури як суб'єкт доступу до професії адвоката» 2019 рік, URL: http://yurvisnyk.in.ua/v3_2019/8.pdf
6. Стаття О.М. Овчаренко, Я.О. Ковальов «Дисциплінарна відповідальність адвоката : дискусійні аспекти» 2019 рік. URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc40/juspradenc40.pdf#page=168>